

DISSERTATIO JURIDICA,

DE

EXCEPTIONE

NON NUMERATÆ
PECUNIÆ,

Vulgo

Von der Ausflucht des nicht
empfangenen Geldes /

QVAM

Autoritate ac Decreto Inclutæ JCorum Facultatis

PRÆSIDE

VIRO ADMODUM REVERENDO, PRÆNOBILISSIMO,
AMPLISSIMO, CONSULTISSIMO atq; EXCEL-
LENTISSIMO

DOMINO

BARTHOLOMÆO LEONHARDO
SCHWENDENDORFFERO,

J. U. Doctore & Professore Celebratissimo, Canonico
Martisburgensi Gravissimo, Curia Supremæ & Facultatis Juridicæ
Assessore Spectatissimo,

Dn. Patrono atque Promotore suo omni obser-
vantia colendo,

ERUDITORUM EXAMINI

submittit

JOH. CHRISTIANUS WACH, Lips.

Ad d. XXV. Junii. ANNO clis lbc LXXV.

LIPSIÆ,

Literis SCHEDIANIS.

000000
000000
000000
000000
000000

Q. D. B. V.
PROOEMIUM.

EXceptionum aliæ sunt Peremptoriæ & Perpetuæ, aliæ Dilatoriæ & Temporales, §. 7. *Inst. de except. l. 3. ff. eod.* Ex illarum numero & Exceptio non numeratæ pecuniæ habetur, §. 2. *Inst. d. t.* quæ de hic Dissertationem facere, nec non Theses aliquot levi ac simplici stylo conscribere constituimus. Cum autem difficile sit, ut bono peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio, *c. principatus. 25. c. 1. q. 1.* Exemplo Sacratissimi nostri Imperatoris invocamus Deum Opt. Max. qui omnium legislationum principium, medium & terminus est, *Nov. 109. pr.* ut nobis in omnibus, maxime vero in his laboribus suo auxilio adesse velit.

NE autem prolixioribus utar ambagibus, rem ipsam aggrediar, ac statim ejus Definitionem explanabo. Definitor vero Exceptio non numeratæ pecuniæ, quod sit Exceptio civilis peremptoria, contra eum, qui ex scripta confessione de pecuniæ numeratione facta agit, contententi competens, *pr. Inst. de lit. Oblig. §. 2. Instit. de Except. l. 14. C. de non numerat. pecun.*

THESIS II.

ET hæc licet ex LL. nascatur, nititur tamen ea æquitate, qua reliquæ Exceptiones, §. 2. *ibid.*: *sed quia iniquum est. J. de except. Zanger. de Except. P. 3. cap. 14. num. 1.* Cum enim in Republica lubinde fieri soleat, ut tam Debitores, quam Creditores pecunia summopere indigentes, Creditores & Debitores adeant, usque, quo magis ad solvendum alliciant, ante numerationem Cautionem offerant, inde indubie nascitur Obligatio, §. *un. J. de lit. Obl. l. 1. C. de non num. pec.* & iniquum quodammodo videatur, ut qui nihil accepit, qui accepisset, ex cautione teneretur, optimo jure obtinuit, ut de pecunia non numerata intra certum tempus excipere liceret, *Perez ad Cod. tit. de non numerat. pec. num. 3. Schneid. ad tit. de lit. Obl. n. 2. Et seqq. Brunnem. in C. d. l. in l. 3. num. 6.* qui ex consuetudine Creditorum sine præhabita confessione nihil credentium, & Debitorum liberaliter quidvis in favorem Creditorum contententium, hanc juris dispositionem fluxisse videri, autumat.

EXceptio non numerata pecuniæ est duplex, alia Debitoris, alia Creditoris, *l. 14. C. de non num. pec.* Debitori datur, qui cavet se accepisse mutuum pecuniam, licet dederit pignus, *l. 1. C. de non num. pecun. l. 1. C. si pign. convent. num. pec. sec. Mascard. de probat. concl. 361. n. 25.* Et creditori, licet dederit Apocham, *l. 14. §. 2. C. de non num. pec.* Neque solum Reo principali, verum & ejus fidejussori exemplo Rei principalis, ut diserte loquitur, *Imp. in l. 12. C. d. t. competit*, item Creditori Debitoris, tum ratione actionis hypothecariæ, qua is a primo, cui sub spe subsequituræ pecuniæ ædes obligatæ convenitur, *l. 15. C. d. t. Hillig. ad Donell. lib. 14. cap. 37. lit. f.* quod etiam in casu, ubi ipse Debitor actione pulsatur, procedit, ut Creditores intervenire, & opponendo hanc exceptionem ob suum interesse sese interponere possint, *Castr. ad d. l.* tum respectu Apochæ, in qua solutionem factam est confessus, *l. 14. §. 2. C. b. t. Zang. de except. P. 3. c. 14. n. 3.* ubi quatuor annectit Exceptiones. Næc non hæredi, quia rei cohæret, *Zaf. ad ff. tit. de O. & A. n. 27.* ita tamen, ut si defunctus intra definitum tempus nulla querimonia usus, residuum tempus hæres ejus habeat, *Zang. d. l. n. 48.* etiam si sit pupillus, *l. 8. C. b. t. in fin.* Sin autem questus est, hæredi & adversus hæredem ejus perpetuo competit, *d. l. §. ibique Brunnem.* Marito itidem ob dorem non numeratam tribuendam esse aperte constat ex *d. t. C. de dot. caut. non num.* Imo omnibus istis danda est hæc Exceptio, qui per

consequentiã obligantur, & quorum interest *Ma-
scard. de prob. concl. 361. n. 31.* Expromissor vero licet
alienam obligationem suscipiat, ab hac exceptione
excluditur, *l. 6. C. d. t.* modo pro eo, qui efficaci-
ter obligatus erat, expromiserit. Nam si ejus prin-
cipalis nihil debeat, ita ut Exceptionem non nume-
ratæ pecuniæ opponere poterit, non est rationis, qua-
re huic magis denegetur exceptio quam fidejussori aut
Mandatori, cum exigat ab eo Creditor, quod non
numeravit, *Gl. in d. l. 6. ibique Brunnem. Zosf. ad ff.
est. de O. & A. n. 18.*

THES. IV.

Competit tum adversus Debitorem, tum adver-
sus Creditorem, eorumque hæredes, prout alte-
rutri conveniens est; Inter Mercatores an locum
habeat, controversatur? Negativam apprehendit
*Carpz. Lib. 2. Resp. 92. n. 15. & in Jurisprud. firensi P.
1. C. 32. D. 69.* Affirmativa autem a *Faccin. Lib. 2. cau-
trov. 86.* recepta, cujus sententiam per ea, quæ ha-
bet *Brunnem. in l. 5. C. b. t. in fin.* amplectimur.

THES. V.

Locum habet in causa Mutui. Ratio asseritur,
quia hic frequentius sub spe subsequitur præ-
sentia Debitores cautionem emittere solent. Quod am-
pliat, ut procedat, etiam si partem duntaxat accepe-
rint, *l. 2. C. b. t. ibique Brunnem.* ubi debitorem to-
tam summam accepisse, Creditorem probare oportere docet. Quæ de Mutuo affirmamus, eadem ex
itenditate

intendit rationis ad Dotem Dd. extendunt. Quia enim affectionem debitores habent ad consequendam pecuniam, eandem & sponso, ut potatur ipon-
sa, inesse dicunt *Schneid. ad tit. J. de Lit. Obl. n. 15. l. 3. C. de dot. caus. non num. Nov. 100. cap. 1.* Excluduntur inde transactio, *l. 11. C. b. t.* Delegatio, *l. 6. eod.* Locatio Conductio, Depositum & similes causæ, in quibus confessio statim præjudicat, & contra scribentem probat, *l. 26. §. fin. ff. de positi. l. 14. §. 1. l. 13. C. de non num. pec.* ubi Imperator elegantem subjicit rationem: Nimis enim indignum esse judicamus, quod quisque sua voce dilucide protestatus est, id in eundem casum infirmare, testimonioque proprio resistere. In his itaque tam diu statur confessioni, donec evidentissimis argumentis rem aliter gestam esse probet is, qui cautionem scripsit, *l. 25. §. fin. ff. de probat. Carpz. P. 1. C. 32. D. 68. & L. 2. Resp. 90. n. 3. & 4.*

THES. VI.

Opponi potest cuivis Instrumento etiam Gvarenti-
giato, de quo tamen inter Dd. Juris Saxonici multum hæcenus disceptatum, *Finckelbus. in Obs. pract. 119.* simpliciter negat, *Carpz. e contra in Lib. 2. Resp. 89.* eidem contradicit, dum & hodie contra Instrumentum liquidum & confessatum valide opponi posse attestatur, subjuncta restrictione de ea in continenti probanda. Quod apprehendere non dubitamus. Si enim aliæ præter Solutionis & Compensationis notoriæ & in continenti liquidabiles Exceptiones Executionem impedire valent, *Resol. grav. de Ann.*

Ann. 1661. tit. von Justitiens Sachen. §. Wann nemlich zum andern 2c. & §. seq. Decif. Elekt. 2. cur non idem de Exceptione non numerata pecuniae, praesertim ob eandem aequitatis rationem dicamus? Quin & post biennium eodem modo locum habere testatur idem d. l. Def. 67. Longe aliter se res habet in literis Cambii, ubi exceptionem hanc non competere asserendum est, Johann. Mart. Voigt. tract. de camb. tb. 7. lit. e. p. m. no. & seqq. Carpz. L. 2. Resp. 92.

THESE VII.

Forma consistit in ipsa intra certum tempus facta oppositione & mota querela. Non tantum enim aliarum exceptionum habet naturam, sed & instar actionis potest proponi, si Creditor intra definitum temporis spatium ex literis agere cessaverit. Id quod in favorem Debitoris, ne actoris mora privilegiorum Exceptioni praesudicet, introductum, l. 14. §. 10. c. d. t. ibique Brunnem. Denunciatio tamen non nudis verbis, sed in scriptis expedienda, ut possit scilicet alter diligentius deliberare, quid sibi faciendum, Brunnem. cod. l. & quia scriptum scripto plerumque refelli debet, Perez. ad d. 1. n. 12. si praesens sit Creditor, si absit, aut propter potentiam vi denunciari nequeat, apud judicem ordinarium fieri debet. Utriusque formulam exhibet Excellentiss. Dn. Praeses in nunciat. ad Process. Subig. §. 9. ad verb. *Experientia de spolio non debere.*

THESE.

THES. VIII.

NOtanter dixi intra certum tempus. Quod vari-
 um est. Olim quinquennale fuit, hodie in bi-
 ennium continuum est mutatum, *l. 14. §. 1. C. d. t.*
 ex ratione, ne Creditores diutius possint suis pecu-
 niis defraudari, *§. un. J. de Lit. Obl. §. 2. J. de except.*
 Quo tempore durante si opposita fuerit non numerata
 pecuniæ Exceptio, onus probandi rejicit in Cre-
 ditorem, quod hic speciale est, patet *ex l. 1. ff. de ex-
 cept. l. 19. pr. ff. de probat.* unde multis dicitur Privi-
 legiata. Sed si ex injuria biennium Debitor præter-
 labi passus fuerit, an adhuc eidem locus sit, inter Dd.
 valde controvertitur? Sane communis est Interpre-
 tum opinio, elapso biennio Exceptionem hanc nullatenus
 competere, etiamsi Debitor onus probandi in se re-
 cipere paratus sit, nisi obligationi literarum nullum effe-
 ctum tribuere, vel ex re, non ex literis, obligationem
 nasci, aut textuum generalitatem nimis restringere
 velimus. Ita sentiunt, *Donellus lib. 4. cap. 38. ibique*
Hilleg. Zanger. de except. P. 3. cap. 14. n. 56. & seqq.
Hunn. Resol. jur. civ. lib. 3. tract. 6. q. 2. Bacchov. ad
Trentl. disp. 20. tb. 2. lit. c. Vinnius ad tit. de lit. obl. n.
8. & seqq. Riemer. Dec. 10. qu. 8. Franzk. Exerc. 10. q.
10. Harim. Pistor. lib. 4. q. 12. Roberus disput. Inst. 16.
corol. 2. Ast horum rationes tantum esse non videntur,
 ut a contraria sententia quæ æquitatem in se habet,
 recedamus. Quid enim magis æquum ac juri con-
 sentaneum esse poterit, ac si Exceptionem nostram
 ad cæterarum instar perpetuam esse contendamus,

arg. l. 5. §. ult. ff. de dol. mal. except. Idque eo magis, quod ejus privilegium in favorem Debitoris sit introductum, quod in ejus odium retorqueri non debet, ne alias quod una manu ei conceditur, altera vicissim destruat. Nec novum est, ut actio ipso jure competens per Exceptionem perpetuam infirmetur, *l. 112. ff. de R. J.* Consentiant nobiscum *Perez ad Cod. b. t. n. 15. 16. Schneid. ad tit. de lit. obl. n. 11. Bronch. cent. 2. assert. 22. Treutl. vol. 1. disp. 20. tb. 2. lit. c. Ludvvel. exerc. 12. tb. fin.* Ad decidendam questionem distinguendum putamus inter Exceptionem Privilegiatam & non Privilegiatam, ut illa elapso biennio extinguatur, *l. 10. C. de non num. pec.* Hæc vero naturam aliarum Exceptionum retineat, indeque perpetuo competat, *Ungepaur Exerc. 11. tb. 9. vide omnino Ludvvel. in Comm. ad tit. de lit. obl. n. 5. in fin.* Dissidentium argumentis abunde satisficientem. Et secundum prædicta in Facultate Witteb. die 9. Feb. 1627. pronunciatum fuisse refert *Schultz. Synops. Inst. tit. de lit. obl. lit. a.* simul notans, hoc casu pecuniam numeratam non esse Creditori ob fundatam ejus intentionem, juramentum deferri non posse, sed vel per testes idoneos, vel Instrumenta, vel indicia seu argumenta ad probationem indubitata, id probandum esse per *l. 14. §. 3. C. b. t. Zanger. d. l. n. 69. & seqq.*

THES. IX.

EXceptionem privilegiatam biennio inclusam esse demonstravimus. Quod fallit tum in Minoribus, quibus ipso jure tempus non currit, *l. ult. C. in quib,*

in quib. caus. restit. in integ. tum in Majoribus, absentibus puta, quibus comparata est restitutio in integrum, *l. 14. C. b. t. ibique Brunneman. l. 1. in fin. ff. ex quib. caus. maj. Winnius ad tit. de lit. obl. n. 11.* ut & in Creditore, cui triginta dies sunt præstituti, *l. 14. §. 2. C. d. t.* Minus ergo tempus Creditori indulgetur, quam Debitori, quia major favor est liberationis, quam obligationis, *l. 47. ff. de obl. & act.* & quia majus periculum est in Debitore, qui pecuniam se tanquam Debitorem accepisse scribit, quam in Creditore, qui solutum sibi in Apocha fateretur, ideo merito ubi majus periculum est, magis subveniri debet, *Mascard. de probat. concl. 695. num. 2. & ex eo Zanger. d. l. num. 25. & seqq.* Quod tempus si elapsum fuerit, Creditor omnino confessioni suæ stare cogitur, etiamsi onus probandi, debitum sibi non esse solutum, in se recipere velit, id quod favore liberationis extra ordinem est constitutum, *l. 14. pr. & §. 2. C. de non num. pec.* De fidejussore vero Apocham Creditoris proferente quid sentiendum, tradit *Zanger. d. l. num. 34.* Nec non in Marito, quem intra annum, a tempore finiti matrimonii computandum, de Dote non numerata excipere licere apparet *ex l. ult. C. de dot. caut. non num.* si ultra biennium non duraverit matrimonium. Quod si ultra istud, & quidem ad decem annos extendatur, intra tres menses erit opponenda. Sin autem decennium transierit, hic omnis exceptio denegatur, *Auth. quod locum. C. b. t. Nov. 110. Fachin. lib. 8. controvers. cap. 82. Perez in Cod. tit. de dot. caut. non num. n. 2.*

THESES. X.

IN hæredibus occurrit speciale, ut si Debitor intra ALL. definitum tempus decesserit, nullaque querimonia usus fuerit, intra residuum tempus eadem exceptione uti possunt, *l. 8. C. de non num. pec.* puta a tempore dati chirographi post annum completum decessit defunctus, hæredi adhuc unus annus datur ad opponendam Exceptionem, isque annus vel residuum temporis continuum est, & currit non demum ab adita hæreditate, sed a die mortis defuncti, ex quo jus successionis ad hæredem delatum est, etiamsi non sit adita hæreditas, sicut etiam in persona defuncti continuo lapsu a die dati Chirographi, biennium illud decurrisset. Semel enim cœptum a defuncto tempus morte ejus non interrumpitur, sed in persona hæredis progreditur, adeo ut & contra pupillum & minorem id tempus currat, quanquam adversus e-lapsum biennium detur restitutio in integrum, *Zanger. de Except. P. 3. cap. 14. n. 49. & seqq. vide qq. sb. nr. 3. supra.*

THESES. XI.

Effectus est ut ad instar Exceptionum preemtoriarum Actoris intentionem prorsus excludat, *§. 9. j. de except.* nec non si legitimo tempore opposita Debitorem ab onere probationis relever, *l. 14. C. b. t.*

THESES.

T H E S. XII.

Cessat prædicta Exceptio variis in casibus, ex quibus potiores sunt (1) Si Reus fidem cautionis agnovit partem debiti vel acceptando, vel usuras solvendo, *l. 4. C. b. s. ibique Brunneman.* nisi sit hæres, qui justam errandi causam habet, *l. 42. ff. de R. J.* (2) Si quis alterum vice sua delegavit, seu Ex promissum constituit, *l. 6. C. d. s. vide sup. tb. 3. in fine.* (3) Si debitum ex alio contractu in mutuum fuit redactum, *Zanger, d. l. n. 43.* rationem subjiciens, quod talis confessio habeatur pro vera numeratione, & pro Creditore præsumatur de causa præcedenti. (4) In literis Cambii, *vide sup. tb. 6. in fine.* (5) In Creditore post triginta dies effluxos, *l. 14. pr. & §. 2. C. d. s.* (6) Si biennium effluxum, quod tamen, de privilegiata accipiendum esse, ex sup. dictis apparet. (7) Exactoribus Tributorum, Vestigialium, aliarumque publicarum functionum contra Apochas factæ, a collatoribus solutionis prorsus non datur, *d. l. 14. §. 1.* (8) Denegatur item in Instrumento Depositionis certarum rerum, *d. l.* nec non (9) in Apochis, quæ post confectionem dotalium Instrumentorum de soluta parte in solidum exponuntur, *d. l.*

T H E S. XIII.

SED an eidem renunciari possit, videndum? Sane unumquemque favori pro se introducto renunciari posse, apparet *ex l. 15. C. de Episc. & Cler. & l. pe. C. de*

paſſ. Quod tamen hic limitationem recipit, propterea, quod eadem facilitate, qua quis Chirographum emittit, renunciationem quoque perficiat. Nec diſtinguendum cum *Covarruv. lib. 2. var. cap. 4. n. 3.* utrum in continenti an ex intervallo renunciatum, quoniam utroque caſu obtinet ratio adducta, ut proinde idem quoque jus ſit ſtatuendum, *Perez in Cod. d. s. num. 19.* communiter vero Dd. concludunt Renunciationem eundem habere effectum, quem habet lapſus biennii, nempe ut ea facta etiam intra biennium Debitor onere probandi gravetur, *Mafcard. de probat. vol. 2. concl. 695. n. 6.* Porro norant, ut renunciatio firma ſit, ſi iterata vel juramento confirmata fuerit. Quod poſterius dubio non caret, Exiſtimamus tamen juramentum hujus Exceptionis oppoſitionem impedire minime poſſe, idque vel maxime, quod deficiat non ſolum caſu, ſed & conſenſu, quo caſu juramentum nihil operari expeditum eſt, *Setſerus de jurament. lib. 1. cap. 26. n. 11. ſeqq. Perez in Cod. d. t. n. 20. Brunnem. ad d. l. ult. C. d. t. inter juramentum aſſertorium & promiſſorium accurate ſatis diſtinguens.*

SOLI DEO GLORIA.

A 11671767